VI‹MERKINGAR

Kommunurnar skulu eisini fíggja fullveldi›

Poul M. Rasmussen

Eg fari at byrja hesa greinina vi› at endurgeva eitt brot úr Hvítubók, sum fullveldislandst‡ri› hevur givi› út. Ta› er á sí›u 138 og 139:

"Um vit varisliga meta, at búskaparvøksturin komandi árini ver›ur 2%, sum er helvtin av tí søguliga mi›alvøkstrinum, er sannlíkt, at til ber at minka ríkisútrei›slurnar burtur eftir 15-20 árum, uttan at ney›ugt ver›ur at fremja beinlei›is skerjingar, ella at økja skatta og avgjaldstr‡sti›.

Slík gongd hevur tó sum treyt, at meirinntøkurnar hjá tí almenna, sum stava frá búskaparvøkstri, mest ver›a n‡ttar til at fíggja tær minkandi ríkisútrei›slurnar í Føroyum. Vøksturin í útrei›slum hjá tí almenna til lønir, íløgur o.a. ver›ur sostatt lægri enn inntøkuvøksturin. Hetta hevur vi› sær, at tann almenni sektorurin veksur seinni enn heildarbúskapurin. Harvi› ver›ur tann almenni sektorurin lutfalsliga minni, enn hann er í dag.

Ta› er greitt, at kommunurnar eisini skulu fíggja sín part av minkingini av ríkisveitingunum. Ney›ugt ver›ur tí at gera eitt greitt uppgávu- og ábyrgdarb‡ti millum land og kommunur.

Um ta› ikki ber til at fíggja minkingina í ríkisútrei›slunum á henda hátt, ver›ur ney›ugt anna›hvørt at hækka skatt og avgjøld ella at spara."

Nógv kundi veri› at skriva um hetta broti› í Hvítubók, men læt meg gera stutt av.

Av teimum seks flokkunum sum stilla upp til til b‡rá›svali› í Klaksvík, eru teir tríggir fullveldisflokkar. Valevnini hjá hesum flokkum hava skriva sí›u upp og sí›u ni›ur, líka frá lyktapelum til undirsjóartunnil.

Vísandi til hvítubók, er líti› sannlíkt, at veljararnir fáa alt ta› sum hesi valevni hava lova›, samstundis sum tey eisini vilja kroysta fullveldi› ni›ur yvir høvdi› á okkum.

Tí haldi eg, at tí›in nú er komin, tá valevnini hjá fullveldisflokkunum stíga fram og grei›a veljarunum frá hvat tey prioritera hægri, fullveldi ella - frambur›, trygd og trivna - hjá fólkinum í Klaksvíkar kommunu.

Veljararnir hava sjálvsagt áhuga í at fáa at vita hvussu kommunan ætlar at fíggja sín part av minkingini í ríkisstu›linum, sum Hvítabók leggur upp til. Ver›ur ta› vi› at hækka skatt og avgjøld ella ver›ur ta› vi› sparingum?

Gó›u veljarar, seti› X vi› eitt av valevnunum á Sambandslistanum. Vit føra ongan út á glattan ís, men vilja virka fyri frambur›i, trygd og trivna fyri allar borgarar í kommunini.

Gott val!

Ungdómurin fyri vág og vind

Hans Jákup Simonsen,
Valevni hjá javna›arflokkinum til Tórshavnar b‡rá›

Eg havi fyrr greitt frá í lesarabrøvum um tr‡ av mínum a›almálum, eldraforsorgin, bústa›arney›in og barnaansingartørvurin. Í hesum seinasta lesarabrævinum undan b‡rá›svalinum vil eg umrø›a eitt anna› mál, i› longi hevur ligi› mær nógv á sinni, og ta› er ungdómurin.

Ta› er solei›is, at eg oftani koyri ígjøgnum mi›b‡in um náttina til og frá arbei›i, og sigast má, at ta› er ein eyndarlig sjón at síggja so mong hálvvaksin mala oman og ni›an eftir havnargøtum á náttartí› fyri vág og vind, og ofta í ringum ve›ri. Eingi tilhaldsstø› ella ungdómsklubbar hava opi› til at taka sær av ungdóminum, og hesi ungu hava ongasta›nis at vera. Eg veit, at nógv foreldur hava ampa av hesum óskili og kundu hugsa› sær skipa› vi›urskifti fyri tey ungu, og naka› eigur tí at ver›a gjørt á hesum øki sum skjótast.

Kommunan eigur at taka stig til at fáa stovna› eitt ungdómsrá› manna› vi› ungum, sum umbo›a ítrótt, leiklist, handaligt og andaligt ítriv, tónleik og a›ra mentan, og vi› fólki, sum eru virkin innan ungdómsarbei›i. Ungdómsrá›i› skal virka sum li› millum ungdómin og kommununa og skal koma vi› uppskoti til b‡rá›spolitikkararnar, um hvussu ungdómsrá›i› hugsar sær, at hetta mál ver›ur loyst, og hvar tey ungu kunnu fáa hølir at útfolda seg í, solei›is at umstø›urnar hjá hesum serliga aldursbólki, sum ofta hevur ta› trupult, og hjá ø›rum ungdómsbólkum vi›, kann gerast betri.

Eg ivist onga løtu í, at tey ungu sjálvi hava nøkur gó› hugskot, sum kommunan kann taka undir vi›, og sum samstundis føra til, at tí›in hjá teimum ungu ver›ur n‡tt betri. Eg havi hoyrt nevnt jazzklubb og musikcafe, ymisk tiltøk, spøl og undirhald.

Bowlinghøll er nú aftur at finna í b‡num, og sum naka› heilt n‡tt, er í mentanarálitinum hugskot frammi um eina skoytihøll. Sum tí›irnar gerast betri, og meira peningur kemur inn í kommunukassan, gerast eisini møguleikarnir hjá kommununi at ganga ynskjunum hjá borgarunum á møti størri.

Tosa› hevur veri› um, at Svimjuhøllin í Gundadali, sum er nógv vitja› av fólki í øllum aldri bæ›i frá bygd og b‡, vi› árunum er vor›in ov lítil. Ynskir eru frammi um at fáa svimjihøllina bygda størri og hetta ber til og kann gerast eystureftir, uttan at hetta órógvar ætlanir um rennibreyt sunnan fyri svimjihøllina. Hetta ynski eigur at vera gingi› á møti, ikki minst fyri at stu›la teimum svimjarum, i› leggja alla sína orku og alla sína frítí› í svimjingina, og sum umbo›a Føroyar so vir›iliga uttanlands.

At enda vil eg ynskja øllum veljarunum eitt gott b‡rá›sval.

Gylt lyftir

Sakaris Hansen
Valevni Javna›arfloksins

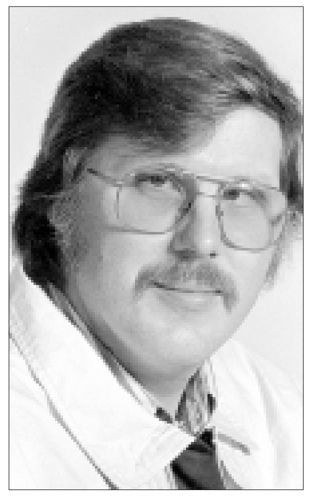

Nú ta› nærkast til b‡rá›svali, ver›a nógv gylt lyftir lova borgaranum í Tórshavnar Komunu. Alt gott um ta›, men ta› er bara ta›, at tey flestu valevni sum stilla upp til b‡rá›svali, hava av gó›um grundum ikki ta› innlit í b‡rá›sarbei›i, sum tey i› sita í b‡rá›num, tí hava tey tann fyrimun at betur kunna marknaføra seg sjálvan vi› teirra vitan, enn vit sum ikki sita í b‡rá›num enn, men fyri ta› eiga vit ikki at halda okkum aftur, sum eg havi skilt skrivar arbeitt vi› fígjarlógini fyri komandi ár, ta› vil sigi ár 2001,

Og lat meg sláa ta› fast, at Javnarflokkurin fer at føra ein ógvuliga varnan f‡ggjarpolitik, sum mi›ar í móti at fáa skuldina so gógv ni›ur sum møguligt, hetta kemur øllum borgarum til gó›ar í seinna enda. So øll tey gyltu liftuni sum fleiri valevnir hava lova, og sum kosta nógvan pening, mugu ivalest leggast til viks í fyrstu atløgu. Tó so, T.K er noydd at gera onkrar íløgur ta› sleppur hon ikki undan. Her hugsi eg um útstykkingar til sethús, og til vinnuna.

Útbygging og vi›líkahald av skúlunum.

Barnagar›ar o.s.fr., her eru ávísar íløgur sum ikki slepst undan, so ta› ræ›ur um at ra›festa rætt, hvussu man skal fara fram. Ein trupuleiki í øllum hesum er, at landst‡ri› leggur óvænta›ar útrei›slur á komununar av ymsum slag. Barnansingin t.d. er bara eitt dømi, ávísar kommunur føra tann politik, at tey ney›ars fólk, sum av einari ella a›rari orsøk eru fallin ímillum í samfelagnum, ver›a noydd at flyta til Havnar at fáa sín sosiala tørv nøkta›an, tí tærra kommuna ikki vil hava naka› vi› tey at gera. Hetta er so óræættvíst sum hugsast kann, bæ›i fyri komununa og hesi ney›ars fólk, hetta eigur at vera ein landsuppgáva, er eingin yvi um.

Í Nólsoy eru eini 10 børn fødd í ár, uttan at nøkur heilsusystur hevur veri› og hugt at hesum børnum, hetta er hóast alt okkara eftirkomarar ella okkara framtí›. Men í T.K sær út til at vera í lagi, hettar er eitt prógv um hvussu vánaligt samskifti› ella samstarv í millun land og komunu er,

Vónandi fáa vit eitt gott val.

Seti› kross vi› Javna›arflokkin ell eitt av valevnunum!

Me›an vit skunda okkum framvi›

Súsanna Dam

So kom hon endiliga, frágrei›ingin um 80'ini, sum øll hava bí›a eftir; men hvat hendi. Einki, púrt einki. Vit tiga og samtykkja, gó›taka umberingar um væntandi umstø›ur og arbei›sorku. Teir kundu ikki gera vi› ta›, heimast=FDrislógin gjørdi ta›.Teir vistu einki, sóu einki, dugdu einki, og tey, sum skuldu, tordu ikki. At vísa seg, tora tey, sum skulu, heldur ikki í dag. Her er einki broytt. Alt sleppur ótarna› framvi›. Tey blindu sti›ja tey lamnu fram í eina n=FDggja kreppu, antin so ella so. Ábyrgdarhavandi sleppa undan at taka ábyrgd, tí ta› er ta› lættasta, ja líka lætt sum at spæla V4.

Um dagarnar gongur tosi› um landi› alt, at ein tingma›ur hevur gjørt ein sera gevandi húsahandil vi› sína heimakommunu, og øll vita um heimildarloysi ikki bert í 80'unum men upp til hendan dag. Spell at pressan er dey›, um hon so nakrantí› hevur liva›.

Tá tingi› - í framkomnum londum - ikki sjálvt vir›ir sína tign, so syrgir pressan á sta›num fyri at hetta ver›ur so. Her hjá okkum liva vit framvegis best vi› einki at hoyra og einki at síggja, me›an vit skunda okkum framvi›.

C & G bankin í Danmark fór á heysin í 1987. Eftir seks ára kanningar fall dómur yvir stjórar og ábyrgdarhavandi, og teir fingu sín dóm vi› vi›merking um, at bankin hev›i havt eina sera ódugnaliga lei›slu, sum heldur ikki dugdi at handla vi› valuta. Rei›arar og polittikarar vór›u hvørki kanna›ir ella dømdir í hesi sakini, tí einans bankalei›slurnar ábyrgdast bankaraksturin.

Her hava vit enn ikki spurt um bankalógin var› brotin, ella hvussu var vi› valutalógini. Slíkt tíma vit ikki at vita, vit gjalda bara kostna›in og skunda okkum framvi›, ta› er eisini líka lætt sum at V4..

VI‹MERKINGAR

Áheitan á øll javna›aráhuga›

Føroya Javna›arflokkur
Jóannes Eidesgaard,
floksforma›ur

Hetta er fysta val í n‡ggju øldini - lat okkum tí koma væl frá byrjan vi› einum gó›um javna›arvali.

Í dag er val til føroysku kommunurnar. Í sjey av kommunum ver›ur stilla› upp politiskt, og har hevur Javna›arflokkurin sjálvandi sínar egnu listar.

Javna›arflokkurin vil á henda hátt heita á øll javna›aráhuga›i um at fara á val og geva flokkinum eina álitisváttan. Kommunuvali› nú mi›skei›is í valskei›num hjá løgtinginum kann vissiliga geva eina ábending um undirtøkuna fyri tann politikk, sum flokkurin stendur fyri bæ›i á løgtingi og í kommunum. Men harumframt vil eitt gott úrslit eisini geva flokkinum n‡ggja orku og n‡tt dirvi til framhaldandi strí› fyri tí, sum okkara flokkur stendur fyri.

Menniskjan í mi›depilin. Persónligt frælsi til trivna› og eitt innihaldsríkt lív. Kommunan fyri borgaran. Øll eins fyri lógini og møguleikum. Hetta eru nøkur av teimum bo›um, sum listarnir hjá Javna›arflokkinum hava bo›a› frá.

Tí kann ta› ikki ver›a anna› enn ein sjálvfylgja, at javna›aráhuga›i fara mannsterk á val og velja ein sterkan Javna›arflokk inn í føroysku kommunurnar.

Gott val.

Samandráttur:

Jónsvein Hansen, Strendur
Valevni á lista B í Sjóvar kommunu

Ein av teimum tingum sum eg kundi hugsa mær bleiv gjórt var eldrasamb‡li› og eldraí›búir, so tey gomlu kundu valt um tey vildu á eldrasamb‡li› ella kjeypt eldraí›bú› ella bú› heima í teirra egnu húsum , Sjóvar kommuna má fáa loyst hendan trupuleikan og geva teimun gomlu hendan møguleikan í framtí›ini.

Eisini máa vit fáa gjørt naka› vi› Dagrøktina (t.d. ví›ka hana ella barnagar›). Skúlin hann er í so lítil og máa útbyggjast heilt skjótt, So er ta› vinnulívi›, har máa vit betra um umstø›urnar hjá vinnuni, ta› er sera umrá›andi at hava øki› klárt , um ein fyritøka leitar eftir grundøki› sum skullu ver›a nær vi› bryggjuna, ella á ídna›arøki›, so hava vit ta› og kunnu menna vinnulívi› uppá tann mátan, vi› at skapa fortreytirnar og karmarnar, so kemur ta› upp á pláss, so ikki onnur fara avsta› vi› tí, og vit sita eftir vi› ongum, eisini máa vit hava størri vatn goymslu og reinsiverk, loystnin til vinnulívi› er at skapa fortreytir og karmarnar hjá vinnulívinum, so fáa vit ment vinnulívi› í Sjóvar kommunu.

Ta› stóra taki›

Poul B. Olsen
Valevni Javna›arfloksins til b‡rá›svali› á Tvøroyri

Tann størsta uppgávan hjá einum komandi b‡rá›i ver›ur at gjalda ni›ur skuldina, solei›is at komi› ver›ur ni›ur á ta› tal av álíkningum sum lógin ásetur. Máli› í sí›sta enda er sjálvandi at gerast skuldarfríur. Ta› sum er hugstoytt í hesum sambandi er, at lítil› og einki sæst eftir. Til hvat eru pengarnir brúktir? Hann sum hevur fylgt vi› í kommunupolitikki seinastu mongu árini veit, at kommunan hevur havt sín virknan lut í vinnulívinum, og at hesin hevur kosta› okkum skattaborgarum d‡rt! Ein kommuna skal skapa tær røttu fyritreytirnar og karmarnar, solei›is at ta› eggjar virkisf‡snum fólki at fara ígongd vi› eitt hvørt vinnuligt, og ikki sjálv eiga og reka vinnutólini. Tí, ta› er ov torført at umsita og alt ov vágaligt hjá einari kommunu. Kommunulógin hevur eisini tíbetur sett for›ingar fyri hesum.

Tá i› hugsa› ver›ur um vinnulív, so er ta› av stórum t‡dningi, at sambandi millum vi›komandi nevndir í b‡rá›num og vinnulívsfólkini er gott. Nevndirnar eiga at arbei›a skjótt solei›is at sleppast kann undan óney›ugum dráli.

Eitt væl riki› vinnulív er hornasteinurin undir einum og hvørjum lokalsamfelagi. Spurningurin er meira, hvussu ta› gerst meiri fjøltátta›. Alivinnan er í stórari framgongd, so har eru møguleikar hjá smáídna›i at tengja seg at hesi vinnu vi› ymiskum framlei›slum og tænastum. Kunningartøknin kann eisini geva møguleikar fyri meira arbei›i, nú ta› ber til at sita heima og gera eitt hvørt arbei›i fyri onkran kunda hinumegin klótuna.

Ta› er alney›ugt at fáa tey ungu at trúgva uppá eina framtí› á Tvøroyri. Tey ungu sum hava veri› burturi og nomi› sær útbúgving eru okkara besta tilfangi og eiga tey at fáa uppl‡singar um øll tey vi›urskifti sum eru ney›ug fyri at ein skuldi freistas at sett búgv á plássinum, so skjótt tey eru li›ug!

Gott val!

B‡rá›svali› á Tvøroyri

Óli Johansen
Á Tanganum, Tvøroyri

Uttanflokkalistin hevur stilla› upp til b‡rá›svali› fyri á ein ópolitiskan hátt at virka fyri, at her kann blíva livandi fyri allar borgarar og ikki bert nøkur útvald.

Ogfrun fingu eitt bla›, i› nakrar, i› siga seg vilja eitthvørt fyri borgararnar, men onki or› um at hetta er tann bygdin í Føroyum, har starvsfólki› hjá kommununi í teirri sokalla›u háborg ikki hava loyvi til at arbei›a undir skipa›um vi›urskiftum, sum ein sáttmáli kundi givi›.

Og havi veri› púra einigur vi› sitandi meiriluta um at n‡ta skattaborgarans pening til fjant og fjas.

Ta› ljó›a›i herfyri, at okkara stóra skaldi, hargaskaldinum, til hei›urs skuldi reisast standmynd. Men handan myndin á galvinum á krambú›ini hjá n.j.m. líkist ikki honum. Ta› nærmasta hatta líknar er skiparanum á Heimdal.

Og at hesin sami persónur skal brúka privatskriv, sum borgarar hava sent til b‡rá›i› í sínum valstrí›i, hoyrir ongasta›ni heima.

Men borgarar á Tvøroyri, ogur vilja syrgja fyri, at tykur og vinnulívi› koma at liva og virka á einum hægri stø›i, enn sum er. Tí fara tykur á val og seta krossin vi› uttanflokkalistan ella eitt av valevnunum.

Gott val!

Vi›v. uppgávu- og ábyrgdarb‡tinum millum land og kommunur

TÍ‹INDASKRIV

Kommunusamskipan Føroya – KSF – hevur sent Føroya Løgtingi soljó›andi skriv:

Í skrivi frá Almanna- og Heilsumálast‡rinum/landsst‡rismanninum frá 25. sept. 2000 er Kommunusamskipan Føroya kunna› um, at útrei›slurnar til Hvíldarheimi› Neina, Barnaforsorg (fríplásss) og Tiltøk fyri ung ver›a tiknar (strika›ar) av løgtingsins fíggjarlógaruppskoti fyri ári› 2001.

Henda bráddliga og heldur óskipa›a uppgávuflyting tykist ikki rættuliga umhugsa›, nú fíggjarætlanirnar hjá kommununum eru lidnar, og vi› slíkari stigvísari mannagongd ber illa til at leggja ætlanir.

Vi›merkjast skal, at hvat vi›víkur avger›arrætti og fíggjarligari ábyrgd á nevndu trimum uppgávuøkjum, so sn‡r ta› seg um skiftandi b‡tisvi›urskifti millum land, kommunur og sjúkrakassarnar, og hvat vi›víkur barnaverndarmálum o.t. eiga b‡rinir sjálvir at taka avger›ir eftir tilmæli frá barnaverndarnevndunum, og at sosialar nevndir eisini eiga at ver›a í kommunum vi› b‡arheiti.

Hesi uppgávu- og ábyrgdarvi›urskifti ver›a eftir uppskotinum strika› av løgtingsins fíggjarlóg, á›renn ella samstundis sum landsst‡risma›urin í kommunumálum setur ein arbei›sbólk at broyta/ endursko›a uppgávu- og ábyrgdarb‡ti› millum land og kommunur.

Máli› ertí enn ikki búgvi› til hesa einvísu uppgávuflyting, og ta› er ørkymlandi, at/um ikki ver›ur bí›a› eftir úrslitinum frá arbei›sbólkinum, solei›is at flytingarnar ver›a skipa›ar eftir einum væl umhugsa›um leisti – og ikki sum nú í skyndi.

Men vi› umrøddu ætla›u avger› lækka útrei›slurnar á løgtingsins fíggjarlóg, og útrei›slurnar hjá kommunum hækka samsvarandi hesum uppgávubroytingum; ta› er tí umrá›andi og ein sjálvfylgja, at peningur beinanvegin fylgir vi› uppgávuábyrgdunum, sum fyriskriva› í kommunuálitinum um at hækka kommunuskattin og at lækka landsskattin vi› tilsvarandi upphæddum.

Kommunusamskipan Føroya (KSF) tekur annars fult undir vi› uppgávuflytingum, men treytar sær, at hesar ver›a útrei›sluneutralar fyri borgaran, og heilt natúrliga ver›ur kravt, at kommunurnar ver›a vi› til at seta skattaloft o.a., tá fari› ver›ur í holt vi› uppgávuflytingar/fíggjarætlanir solei›is, at samla›a skattatr‡sti› ver›ur hildi› ni›ri.

KSF skal sostatt vi›víkjandi uppgávuflytingum undirskriva, at kommunuskatturin hækkar so hvørt uppgávur ver›a lagdar út til kommunurnar, at grundleggjandi og avgerandi er ney›ugt, at bæ›i landsog kommunuskattir samstundis vi› uppgávuflytingum ver›a tilsvarandi broyttir. Hetta merkir m.a., at landsskattastigin beinlei›is ver›ur lækka›ur lutfalsliga, so hvørt uppgávurnar ver›a fluttar.

Vi› ávísing til omanfyri standandi kann í høvu›sheitum sigast, at solei›is slepst undan at her›a samla›a skattatr‡sti, sum annars kann fara av sporinum og harvi› føra til ymiskar ikki ætla›ar »skattasnaringar«.

Avrit av hesum skrivi er sent landsst‡rinum, fíggjarmálast‡rinum og fjølmi›lunum.